

foarte abil²⁸. În concluzie putem spune că Kogălniceanu nu s-a gândit în mod serios la expulzarea lui Karavelov și Tankov. Pentru el totul era să se înarmeze cu o serie de măsuri luate pe hîrtie și să alcătuiască din aceste hîrtii un dosar întreg pentru a dovedi cu ele « neutralitatea Romîniei ». Acesta este și scopul urmărit prin înființarea acelei comisii parlamentare care să examineze « lucrările » Ministerului de externe, adică vasta corespondență de care am vorbit pînă acum.

Putem afirma că M. Kogălniceanu n-a prezentat însă acelei comisii toate documentele din perioada de care ne ocupăm. Așa de pildă nu apar aci documentele nr. 164 și 174 publicate în colecția citată a Academiei R.P.R. Aceasta însă reiese și din faptul următor: În nota citată, pe care o adresa agentului nostru la Poartă la 14 mai, Kogălniceanu afirmă textual: « Se pare că guvernatorul general (Asim) nu s-a oprit aici: după *rapoartele confidențiale ale funcționarilor de la frontiera noastră*, el nu pregetă să critice guvernul princiar. La nevoie v-ași putea cita numele acestor funcționari »²⁹. De aci rezultă că M. Kogălniceanu primea astfel de rapoarte informative asupra adevăratei situații de la Dunăre și după cum se vede nu de la unul, ci de la mai mulți funcționari. Dacă aceste rapoarte cuprindeau — în afară de cele referitoare la afirmațiile lui Asim — și alte știri, este clar că acestea din urmă nu alcătuiău documente probatorii pentru o politică de neutralitate, ci dimpotrivă. Dacă ele ar fi fost dovezi favorabile politicii pe care o afișa Kogălniceanu, e sigur că acesta le-ar fi adăugat la cele prezentate comisiei sau chiar Porții.

Nu credem totuși că M. Kogălniceanu a îndemnat direct sau, mai ales în scris, pe acești funcționari să ajute sau să închidă ochii la cele ce se petreceau în porturile de la Dunăre. Aceasta n-ar fi putut-o face și, de altfel, nici nu era nevoie.

Pentru a nu fi înțeleși greșit, este cazul să facem unele precizări. În primul rînd, fără îndoială, nu putem generaliza. Aprecierile ce le facem mai jos nu se referă la autoritățile romînești în totalitatea lor, ci numai la acelea pentru care avem mărturii documentare ce atestă această atitudine. Este vorba, în imensa majoritate, de mici funcționari administrativi care se aflau departe de centru, pe malurile Dunării, la Giurgiu, Turnu Măgurele, Bechet sau Corabia. Pe de altă parte trebuie să ținem seama și de situația locală. În aceste localități, ca și în satele din jurul lor, își găsiseră de mult adăpost atîția bulgari care fugiseră din vremuri mai vechi de robia turcească. Dintre acești vechi « băjenari » unii se topiseră de mult în mijlocul populației de baștină, alții mai păstrau amintirea originii lor, în sfîrșit alți cîțiva ajunseseră să ocupe slujbe mai mult sau mai puțin importante în administrația locală.

În al doilea rînd, acești funcționari, cu toate dispozițiile ce primeau, puteau acționa fără grijă. Autoritatea centrală era departe și i-ar fi putut cu greu controla, mai ales dacă procedau cît de cît cu prudență. În nici un caz, acționînd după sentimentele lor, aceste autorități nu exprimă atitudinea guvernului,

²⁸ K. Tankov, *op. cit.*, pp. 205—209. Cîte zile sînt aceste « cîteva » e mai greu de spus. În orice caz, la începutul lui iunie Tankov era liber. Probabil că n-a stat închis mai mult de 3—4 zile. Karavelov a mai rămas și după aceea încă vreo 2—3 zile, căci adresa din închisoare o scrisoare lui Tankov în legătură cu niște voluntari ce veneau din Basarabia și urmau să treacă în Serbia. În orice caz, regimul era de așa natură, încît putea scrie asemenea scrisori. Tot din scrisoare se vede că a doua zi se aștepta să iasă și el. Scrisoarea e datată de editor — începutul lui iunie. Vezi M. Dimitrov, *Публицистика на Любен Каравелов*, Sofia, 1957, p. 613.

²⁹ *Documente privind istoria Romîniei*..., vol. I, partea II, p. 159.